

نقش صفات شخصیتی در پیش‌بینی تاب‌آوری دانشجویان نظامی

*سیمنا نجومی^۱، هادی بهرامی^۲

چکیده

مقدمه: مواجهه و چالش با مشکلات زندگی بخشی از زندگی روزانه انسانهاست و کسانی در این مسیر موفق‌ترند که از ویژگی‌های خاصی برخوردار باشند، از جمله این ویژگی‌ها تاب‌آوری است. ویژگی‌های متفاوت شخصیتی، واکنش افراد را نسبت به موقعیت‌ها و فشارها متمایز می‌گرداند. شناخت ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند به ما کمک کند تا پیامدهای مهم زندگی را بشناسیم. بر این اساس پژوهش حاضر نقش صفات شخصیتی در پیش‌بینی میزان تاب‌آوری دانشجویان نظامی را بررسی می‌کند.

روش بررسی: این پژوهش از نوع پژوهش‌های همبستگی بود. نمونه پژوهش شامل ۳۵۳ نفر از دانشجویان یکی از دانشگاه‌های نظامی کشور بود که به روش تصادفی ساده انتخاب شده بودند. برای اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش از دو پرسشنامه استفاده شد. پرسشنامه شخصیتی نئو فرم کوتاه ۶۰ سوالی (NEO-FFI) و مقیاس تاب‌آوری کونور و دیویدسون (CD-RISC). برای تحلیل داده‌ها، از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چند متغیری به روش گام به گام استفاده شد.

یافته‌ها: آزمون فرضیه‌ها بیان داشت که صفات شخصیتی وظیفه‌شناسی، برون‌گرایی و توافق‌پذیری ارتباط مثبت معنی‌داری با متغیر تاب‌آوری نشان دادند. تنها صفت روان‌رنجورخویی رابطه معکوس و معناداری با تاب‌آوری داشت و در نهایت صفت گشودگی به تجربه ارتباط معنی‌داری با متغیر تاب‌آوری نشان نداد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که عامل شخصیتی وظیفه‌شناسی قدرتمندترین پیش‌بینی کننده تاب‌آوری است و ۳۴٪ تغییرات تاب‌آوری را پیش‌بینی می‌کند، عامل شخصیت روان‌رنجورخویی نیز ۵٪، تغییرپذیری متغیر ملاک یعنی تاب‌آوری را پیش‌بینی می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری: در مجموع از متغیرهای پیش‌بین دو عامل از صفات شخصیتی، ۳۹٪ از واریانس تاب‌آوری را پیش‌بینی کردند. بنابر این شناخت ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند میزان تاب‌آوری افراد در موقعیت‌های تنش‌زا را پیش‌بینی نماید.

کلمات کلیدی: شخصیت، تاب‌آوری روان‌شناختی، نظامی

فصلنامه علمی پژوهشی ابن سینا / اداره بهداشت و درمان نهجا (سال پانزدهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۲، مسلسل ۴۴)
تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۴/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۶/۲۷

۱. تهران، ایران، گروه روان‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات
تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، کارشناسی ارشد روان‌شناسی
(*مؤلف مسئول)

siman13837@yahoo.com

۲. استاد، تهران، ایران، گروه روان‌شناسی، واحد علوم و
تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی

مقدمه

امروزه رویارویی و چالش با مشکلات روزمره بخشی از زندگی انسان شده است. هر فردی در طول روز با رویدادهای تنش‌زای بسیاری روبرو می‌شود. پژوهشگران علوم روان‌شناسی بر این باورند که رویدادهای تنش‌زا در بروز اختلالات روان‌شناختی نقش مؤثری دارند. در عین حال مطالعات نشان می‌دهد که بین رویدادهای تنش‌زا و اختلالات روان‌شناختی، عوامل تعدیل‌کننده‌ای وجود دارد که موجب می‌شود این رویدادها تأثیر متفاوتی بر افراد داشته باشند. این عوامل، تأثیر رویدادهای خطرناک را تعدیل می‌کنند و فرد را در مقابل مبتلا شدن به مشکلات روان‌شناختی حمایت می‌نمایند یا به آنها کمک می‌کنند سریع‌تر به بهبودی دست یابند. یکی از سازه‌هایی که باعث تطابق و سازگاری هرچه بیشتر انسان‌ها با نیازها، چالش‌ها و تهدیدات زندگی می‌شود، تاب‌آوری است. در روان‌شناسی، ظرفیت مثبت افراد برای سازگاری با عوامل تنش‌زا و فجایع را تاب‌آوری نامیده‌اند [۱]. McAlister و McKinnon تاب‌آوری را به عنوان یک توانایی برای بهبود در شرایط ناگوار و غلبه بر مشکلات در زندگی افراد، توصیف کرده‌اند [۱] بنابراین تاب‌آوری شامل تعامل بین محرک تنش‌زا، محیط و ویژگی‌های شخص است. در مجموع، واژه تاب‌آوری به عوامل و فرآیندهایی اطلاق می‌شود که خط سیر رشد را از خطر به رفتارهای مشکل‌زا و آسیب روان‌شناختی قطع کرده و علی‌رغم وجود شرایط ناگوار به پیامدهای سازگارانه منتهی می‌شود. مؤلفه‌های متعددی در تبیین تاب‌آوری مؤثر هستند در مطالعات بیشمار و مختلف از جوانان نشان داده شده است که همسانی قابل توجهی در مجموعه عوامل حمایتی بنیادی برای تاب‌آوری وجود دارد. این سیستم‌های حمایتی شامل ظرفیت‌های فردی، حمایت‌های خانوادگی و اجتماعی و روابط اجتماعی و حفاظت‌های موجود در مذاهب، اجتماع یا دیگر سیستم‌های فرهنگی است [۲]. همچنین برخی از محققان معتقدند که وجود تفاوت‌های فردی و ویژگی‌های شخصیتی

متفاوت، واکنش افراد را نسبت به موقعیت‌ها و عوامل تنش‌زا متمایز می‌گرداند [۳].

از جمله مسائلی که در حوزه تاب‌آوری مطرح است نقش صفات شخصیتی است. بر اساس مدل انتخاب - مقابله افتراقی (Differential Copping-Choice) Zuckerman و Bloger راهبردهای مقابله‌ای مورد استفاده در رویارویی با تنش، تعیین‌کننده‌ی پیامدهای مثبت یا منفی هستند و نوع راهبردهای مقابله‌ای انتخاب شده به صفات شخصیتی افراد بستگی دارد [۴]. در واقع طبق این مدل، شخصیت از طریق تأثیر در میزان رویارویی با تنش، تأثیر در نوع واکنش به آن یا تأثیر در هر دو زمینه بر فرآیندهای مرتبط با تنش تأثیر می‌گذارد [۳]. در نتیجه از آنجا که صفات شخصیتی خاص افراد، به‌کارگیری راهبردهای مقابله‌ای متفاوت را ترغیب می‌کنند، افراد به صورت متفاوت به تنش پاسخ می‌دهند [۴]. روان‌شناسان رویکردهای گوناگونی را برای درک پیچیدگی شخصیت انسان ارائه نموده‌اند، یکی از این رویکردها الگوی پنج‌عاملی در صفات شخصیت می‌باشد. این صفات عبارتند از: ۱- برون‌گرایی (extraversion) ۲- توافق‌پذیری (agreeableness) ۳- وظیفه‌شناسی (conscientiousness) ۴- روان‌رنجورخویی (neuroticism) و ۵- گشودگی به تجربه (openness to experience) [۵]. برون‌گرایی بر یک تمایل یا انرژی نسبت به محیط اجتماعی و مادی که در برگیرنده صفاتی همچون اجتماعی بودن، فعال، جسور و عواطف مثبت است، اشاره دارد. توافق‌پذیری در برگیرنده صفاتی همچون نوع‌دوستی، رقیق‌القلبی، اعتماد، و فروتنی است. وظیفه‌شناسی کنترل تمایلات درونی اجتماع‌پسند می‌باشد که تکلیف و هدف‌مداری رفتار را تسهیل می‌کند و شامل صفاتی همچون تفکر قبل از عمل، به تعویق انداختن لذت، پیروی از هنجارها و ارزش‌ها، سازماندهی و الویت‌قائل شدن برای وظیفه است. روان‌رنجورخویی هم‌سنجی با پایداری عاطفی که با احساسات منفی همچون احساس اضطراب، عصبی بودن، غم و

افراد نظامی همواره با عوامل تنش‌زای بیشتری روبرو هستند. تاب‌آوری در این افراد بدون شک نمایی از توانمندی‌ها، ظرفیت‌ها، امید و قدرت است و از آنجایی که عوامل شخصیتی می‌تواند پیش‌بینی کننده میزان تاب‌آوری افراد باشد، این پژوهش قصد دارد تا ارتباط بین عوامل شخصیتی و تاب‌آوری را در بین دانشجویان دانشگاه نظامی بررسی نماید. قوانین و مقررات سخت حاکم بر دانشگاه‌های نظامی موجب می‌شود که دانشجویان دانشگاه‌های نظامی استرس‌های بیشتری را نسبت به سایر دانشجویان تجربه نمایند لذا شناخت ویژگی‌هایی مانند عوامل شخصیتی و تاب‌آوری در این قشر جامعه می‌تواند ما را در فهم اینکه به چه دلیل افراد به صورت متفاوت به تنش‌ها و موقعیت‌های استرس‌زا پاسخ می‌دهند رهنمون سازد.

روش بررسی

طرح کلی پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه‌ی آماری مورد مطالعه، کلیه دانشجویان کارشناسی یکی از دانشگاه‌های شبانه‌روزی نظامی کشور بود.

حجم نمونه مورد مطالعه ۳۸۰ نفر بود که این تعداد به روش تصادفی ساده از بین دانشجویان به تفکیک سال و رشته تحصیلی انتخاب شدند. به‌منظور حفظ موازین اخلاقی در پژوهش، اهداف تحقیق و روند کار برای شرکت کنندگان روشن گردید. جهت گردآوری داده‌ها از دو پرسشنامه استفاده شد:

۱- پرسشنامه شخصیتی نئو فرم کوتاه (NEO-FFI)

۲- مقیاس تاب‌آوری Conner & Davidson (CD-RISC)

پرسشنامه شخصیتی NEO-FFI

این پرسشنامه که فرم کوتاه مقیاس NEO-PI-R است، شامل ۶۰ گویه می‌باشد که جهت اندازه‌گیری پنج عامل بزرگ شخصیت استفاده می‌شود. برای هر کدام از عامل‌ها ۱۲ گویه وجود دارد که پاسخ‌دهی آنها در قالب مقیاس لیکرتی ۵ درجه‌ای امکان‌پذیر است. Costa و McCrae در مطالعه‌ای بر روی ۱۴۹۲ نفر پایایی این پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ برای

تنش همراه است و در نهایت گشودگی به تجربه در مقابل " بسته فکری " وسعت، عمق، جهت و دشواری‌های زندگی روانی و تجربی فرد را توصیف می‌کند.

از بررسی‌هایی که به نقش صفات شخصیتی در تاب‌آوری پرداخته‌اند، می‌توان به پژوهش‌هایی اشاره کرد که رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت را با تاب‌آوری بررسی کرده‌اند این پژوهش‌ها در چند نتیجه با هم هماهنگ بوده‌اند، اول اینکه تاب‌آوری با روان رنجورخویی رابطه منفی معنی‌داری دارد [۹-۶]. علاوه بر این نتیجه بیشتر این مطالعات نشان داد که تاب‌آوری با برون‌گرایی رابطه مثبت معناداری دارد [۹].

Hayes & Joseph در پژوهش خود نشان دادند که از بین ویژگی‌های شخصیتی، برون‌گرایی و وظیفه‌شناسی قوی‌ترین عوامل پیش‌بینی کننده شادی، رضایت‌مندی از زندگی و بهزیستی ذهنی است و این عوامل باعث بوجود آمدن شخصیت سازگار با بهزیستی ذهنی بالا در موقعیت کاری و اجتماعی و موقعیت‌های مختلف محیطی خواهند بود [۱۰]. در ادامه می‌توان به پژوهش گروسی و همکاران اشاره نمود. نتایج پژوهش حاکی از این بود که احساس شادکامی با ویژگی شخصیتی برون‌گرایی، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی رابطه مثبت معنی‌داری دارد و با ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی رابطه منفی و معنی‌دار است [۱۱]. از سوی دیگر پژوهش نجارپور و همکاران، نشان می‌دهد که بین ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی و باورهای غیرمنطقی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. ویژگی‌های شخصیتی روان رنجورخویی می‌تواند باورهای غیرمنطقی افراد را پیش‌بینی نماید. به معنای دیگر افراد روان رنجور از باورهای غیرمنطقی بیشتری برخوردار هستند [۱۲].

همان‌طور که ذکر گردید در سالهای اخیر، مطالعه درباره‌ی موضوع تاب‌آوری گسترش یافته است و نیاز به پژوهش‌های بیشتر در این رابطه محسوس است. شاید تمایل به پژوهش‌های تاب‌آوری به این دلیل باشد که عوامل محافظت‌کننده، نقش پراهمیتی را در زندگی فرد ایفا می‌کنند. در بین افشارجامعه،

مهار، معنویت) را برای مقیاس تاب‌آوری تأیید کرده است، چون پایایی و روایی زیر مقیاس‌ها هنوز به طور قطع تأیید نشده‌اند، در حال حاضر فقط نمره‌ی کلی تاب‌آوری برای هدف‌های پژوهشی معتبر محسوب می‌شود [۱۵]. پایایی و روایی فرم فارسی مقیاس تاب‌آوری نیز در مطالعات مقدماتی نمونه‌های بهنجار و بیمار مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است. اعتبار این سازه در ایران در سال ۱۳۸۶ توسط بشارت تأیید شده است [۹]. در پژوهش حاضر برای احراز پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد، ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۶ است.

یافته‌ها

در جدول ۲ فراوانی دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش ارائه شده است. سن آزمودنی‌ها بین ۱۸ تا ۲۲ سال بود.

جدول ۲- فراوانی آزمودنی‌ها به تفکیک سال و رشته دانشگاهی

سال تحصیلی	الکترونیک	مکانیک	مهندسی برق- مهندسی فرماندهی مدیریت	تفنگداری	تعداد کلی نمونه
چهارم	۱۴	۱۳	۲۵	۳۳	۱۰۸
سوم	۱۰	۱۰	۲۳	۳۶	۹۴
دوم	۹	۱۱	۲۹	۱۹	۸۳
اول	۷	۹	۱۸	۱۹	۶۸
تعداد کل	۴۰	۴۳	۹۵	۶۸	۳۵۳

جدول ۳، شاخص‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف استاندارد، حداقل و حداکثر نمره برای متغیرهای مورد پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۳- یافته‌های توصیفی متغیرهای مورد بررسی در آزمودنی‌ها

متغیر	کمترین نمره	بیشترین نمره	میانگین	انحراف استاندارد
تاب‌آوری	۳۰	۹۹	۷۰/۸	۱۲/۵۳
روان‌رنجورخویی	۰	۴۶	۱۵/۸	۷/۷۴
برون‌گرایی	۱۶	۴۴	۳۳	۵/۴
گشودگی به تجربه	۱۳	۳۴	۲۴/۸	۳/۹
توافق	۱۱	۴۸	۳۲/۴	۵/۷۱
وظیفه‌شناسی	۱۸	۴۸	۳۷/۹	۶/۳

پنج عامل وظیفه‌شناسی، روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه و توافق پذیری به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۰، ۰/۷۵، ۰/۶۹، ۰/۷۹ گزارش کردند [۱۳]. گروسی فرشی و همکاران این پرسشنامه را در ایران به فارسی ترجمه و بر روی دانشجویان ایرانی هنجاریابی کردند. به منظور ارزیابی روایی ملاکی این آزمون از محاسبه همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی و گزارش مشاهده‌گر استفاده شده است که ضرایب حاصل بین ۰/۴۵ تا ۰/۶۶ بوده‌اند. ضرایب پایایی این آزمون با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ به دست آمده است [۱۴].

پایایی پرسش‌نامه NEO-FFI علاوه بر هنجار اولیه، توسط محقق پژوهش حاضر مجدداً به شرح جدول ۱ محاسبه گردید.

جدول ۱- پایایی مقیاس NEO-FFI توسط محقق

خرده‌مقیاس	آلفا
وظیفه‌شناسی	۰/۸۷
روان‌رنجورخویی	۰/۸۵
برون‌گرایی	۰/۵۵
بازبودن به تجربه	۰/۲۸
توافق	۰/۵۹

مقیاس تاب‌آوری کونور و دیویدسون (CD-RISC)

مقیاس تاب‌آوری کونور و دیویدسون یک ابزار ۲۵ سؤالی است که سازه تاب‌آوری را در اندازه‌های پنج درجه‌ای لیکرت از صفر تا چهار می‌سنجد. حداقل نمره‌ی تاب‌آوری آزمودنی در این مقیاس صفر و حداکثر نمره صد است.

Davidson و Cooner با مرور منابع پژوهشی حوزه تاب‌آوری این ابزار را تهیه کردند و معتقدند که این ابزار قادر به تفکیک افراد تاب‌آور از غیرتاب‌آور است. همسانی درونی، پایایی بازآزمایی و روایی همگرا و واگرایی مقیاس، کافی گزارش شده‌اند و گرچه نتایج تحلیل عامل اکتشافی وجود پنج عامل (شایستگی و استحکام شخصی، اعتماد به‌خود، غرایز شخصی و تحمل عواطف منفی، پذیرش مثبت عواطف و روابط ایمن،

جدول ۵- تحلیل رگرسیون چندگانه استاندارد عامل‌های شخصیت بر تاب‌آوری

مؤلفه شاخص	B	Beta	T	sig	R ²
عدد ثابت	۲۰/۸۹				
وظیفه شناسی	۰/۵۸	۰/۵۸	۱۳/۵۹	۰/۰۰۰۱	٪۳۴
روان رنجورخویی	-۰/۲۷	-۰/۲۷	۵/۰۸	۰/۰۰۰۱	٪۵

یافته‌های این آزمون نشان داد که عامل وظیفه‌شناسی قدرتمندترین پیش‌بینی کننده‌ی تاب‌آوری است و ۳۴٪ تغییرات تاب‌آوری را پیش‌بینی می‌کند ($p < ۰/۰۰۰۱$)، در $f = ۱۸۴/۸$ و عامل روان‌رنجورخویی ۵٪ از واریانس متغیر وابسته را تبیین می‌کند ($f = ۱۱۱/۸۷$, $p < ۰/۰۰۰۱$). در مجموع از متغیرهای پیش‌بین دو عامل شخصیتی وظیفه‌شناسی و روان‌رنجورخویی، ۳۹٪ از واریانس تاب‌آوری را پیش‌بینی کردند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش پنج عامل بزرگ شخصیت با شاخص تاب‌آوری در دانشجویان نظامی بود. نتایج حاصل از داده‌ها بیان کرد که رابطه مثبت و قوی بین عامل وظیفه‌شناسی و تاب‌آوری وجود داشت. این یافته نشان داد، افرادی که وظیفه‌شناسی آنها به‌عنوان یک صفت شخصیتی بارز است در شاخص تاب‌آوری نیز در سطح بالایی قرار دارند این یافته با نتایج تحقیقات [۶] Nakaya, [۷] Hayes و [۱۰] Joseph و [۱۱] همکاران [۱۱]، همراستا می‌باشد. در تبیین این نتیجه می‌توان چنین گفت افراد وظیفه‌شناس به علت داشتن ویژگی‌های برجسته‌ای همچون خودکارآمدی بالا، داشتن نظم و برنامه در زندگی، مسئولیت‌پذیری بالا، ویژگی خودنظم‌دهی، دارای ارزیابی شناختی صحیح از توانایی‌های واقعی خود هستند، بنابراین بهتر از پس عوامل تنش‌زا بر می‌آیند و از طرفی تمایل

در جدول ۴، میزان همبستگی متغیرهای پیش‌بین یعنی پنج عامل بزرگ شخصیت (روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی) با متغیرملاک یعنی تاب‌آوری نشان داده شده است.

جدول ۴- ضرایب همبستگی پنج عامل بزرگ شخصیت با تاب‌آوری

متغیر	ضریب همبستگی
روان رنجورخویی	-۰/۵۳**
برون‌گرایی	-۰/۴۶**
گشودگی به تجربه	۰/۰۱۸
توافق‌پذیری	-۰/۳۸**
وظیفه‌شناسی	۰/۵۸**

$p < ۰/۰۱$ **

با توجه به ضریب همبستگی بدست آمده از جدول ۴ مشخص شد بین عامل شخصیتی برون‌گرایی، وظیفه‌شناسی و عامل توافق‌پذیری با شاخص تاب‌آوری همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. این در حالیست که بین عامل روان‌رنجورخویی با تاب‌آوری همبستگی منفی و معنی‌داری وجود داشت در خصوص عامل گشودگی به تجربه، با توجه به جدول بالا مشخص شد که عامل گشودگی به تجربه با تاب‌آوری رابطه مثبت ولی ضعیف وجود داشت و به لحاظ آماری این رابطه معناداری نبود. بنابراین این عامل در تجزیه و تحلیل‌های بعدی لحاظ نگردید.

به منظور پاسخ به این سؤال که چهار عامل روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی تا چه اندازه واریانس تاب‌آوری را تبیین می‌کنند، از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول ۵ آورده شده است.

به استفاده از راهبرد مقابله مسأله‌مدار، ارتباط عامل وظیفه‌شناسی و تاب‌آوری را روشن می‌کند [۸]. علاوه بر ویژگی‌هایی که در بُعد وظیفه‌شناسی بدان‌ها اشاره شد این بُعد با ترکیبی از صفاتی چون دینداری، خدا ترس بودن، صرفه‌جویی و قانع بودن توأم شده است. مذهب عامل نیرومندی برای تاب‌آوری است. در مواجهه با شرایط ناگوار، انسان‌های باایمان توانایی قابل ملاحظه‌ای نشان می‌دهند. بسیاری از افراد مذهبی این احساس را دارند که ایمان به آنها در هنگام بحران به عنوان یک فرصت برای دستیابی به پیامدهای ارزشمند بیشتر کمک خواهد کرد. Pargament و Cumminges خاطر نشان کردند که دیانت برای استرس‌های مهم زندگی تاب‌آوری ایجاد می‌کند.

دیگر یافته پژوهش نشان داد که اگر افراد از لحاظ عامل شخصیتی برون‌گرانی در سطح بالایی باشند تاب‌آوری آنها نیز در مقابل استرس‌ها و تنش‌ها در سطح مطلوبی می‌باشد؛ نتایج حاصل از پژوهش بشارت نیز در تأیید این یافته است [۹]. در تبیین این رابطه می‌توان چنین استنباط کرد که افراد برون‌گرا به دلیل ویژگی‌هایی از قبیل پارانرژی بودن، سخت‌کوشی، شاد و جرأت‌مند بودن، داشتن سبک‌های عاطفی مثبت، هیجان‌های مثبت، سطوح بالای تعامل و فعالیت‌های اجتماعی و روابط بین فردی صمیمانه، رابطه قوی با تاب‌آوری دارند. محققان معتقدند که هیجان‌ات مثبت منابع روان‌شناختی بسیار مهمی هستند که به فرد کمک می‌کند در مقابل فشار روانی از روش‌های مقابله‌ای مؤثری استفاده کند، لذا این افراد احتمالاً در مقابل حوادث سخت مقاوم‌تر و تاب‌آورتر هستند. اما از سوی دیگر عامل روان‌رنجورخویی با تاب‌آوری رابطه معکوس داشت این بدان معناست که عامل شخصیتی روان‌رنجورخویی موجب می‌شود افراد در مقابل تنش‌ها ناتوان‌تر باشند و تاب‌آوری این افراد هنگام بروز مشکل کمتر از سایرین است در تأیید این یافته می‌توان به مطالعات Campbell-sills و همکاران و بشارت اشاره نمود [۹، ۸]. در تبیین این یافته می‌توان گفت که روان‌رنجورخویی سازه‌ای است که آمادگی هیجان‌ات منفی و مقابله ضعیف در رویارویی با مشکلات و دشواری در کنترل

تکانه‌ها دارد [۵]. اگرچه نمرات بالای روان‌رنجورخویی ملاک تشخیص مشکلات بالینی نیستند، ولی شواهد موجود نشان می‌دهد که افراد روان‌رنجور در برابر اختلال و پریشانی عاطفی آسیب‌پذیرترند. از آنجایی که افراد با نمره بالای روان‌رنجورخویی به دلیل ارزیابی‌های شناختی غلط، به خود فرصت فکر کردن و مرور مسأله را نمی‌دهند و موقعیت را درست درک نمی‌کنند در نتیجه از سبک مقابله‌ای ناکارآمد استفاده می‌کنند [۷]. از این رو تعجبی ندارد که تاب‌آوری رابطه‌ای قوی و منفی با روان‌رنجورخویی نشان دهد. در واقع آسیب‌پذیری و استرس یکی از سطوح روان‌رنجورخویی است، و به احتمال زیاد افرادی که نمره پایینی در مقیاس روان‌رنجورخویی به دست می‌آورند، تاب‌آوری بالایی دارند [۱۱]. در تبیین رابطه مثبت و معنادار بین عامل توافق‌پذیری با تاب‌آوری می‌توان گفت که این افراد به دلیل سازگاری در موقعیت‌های کاری، اجتماعی و داشتن روحیه و تجربیات مثبت، گرایش به روابط بین‌فردی و اعتماد به افراد دیگر، دارای رفتارهای فرا اجتماعی هستند [۸]. افرادی که رفتارهای فرا اجتماعی دارند داوطلبانه درصد کمک به دیگران می‌باشند، مهربان و باعاطفه هستند، به راحتی از خطاها و رفتارهای نامناسب دیگران می‌گذرند. تحقیقات نشان می‌دهد این افراد از راهبرد هیجان‌مدار کمتر استفاده می‌کنند، از طرفی برای به دست آوردن تاب‌آوری داشتن خلق و خو و احساسات مثبت، نرمش در برابر دیگران، همدلی و درک دیگران، یاری‌جویی، مهارت‌های ارتباطی، کناره‌گیری سازگارانه، خوش‌بینی ضروری است. در نتیجه ارتباط معنی‌دار عامل توافق‌پذیری با تاب‌آوری در این پژوهش با توجه به مشترکات موجود بین این دو متغیر را بدین صورت می‌توان تبیین نمود. با عنایت به این‌که تحقیق حاضر بر روی دانشجویان نظامی که در دانشگاه شبانه‌روزی تحصیل می‌کنند، انجام شده و دانشجویان از بدو ورود به دانشگاه زندگی گروهی تجربه می‌کنند، در نتیجه نرمش در برابر دیگران و به عبارتی سازگار بودن یکی از ضروری‌ترین شرایط زندگی در این محیط است. در نهایت نتایج حاصل از

این پژوهش رابطه مثبت ولی ضعیفی بین عامل گشودگی به تجربه با شاخص تاب‌آوری را نشان داد، این نتیجه با یافته‌های بشارت، سروقد و همکاران همسو است [۱۶،۹].

به‌طور خلاصه می‌توان چنین اظهار نمود، آگاهی از تأثیر ویژگی‌های شخصیتی موجب مدیریت بهتر آن می‌شود و از طرفی با توجه به اینکه تاب‌آوری نوعی مصون‌سازی در برابر مشکلات روانی اجتماعی است و کارکرد مثبت زندگی را افزایش می‌دهد، لذا پژوهش و مطالعه تاب‌آوری می‌تواند کمک زیادی به ارتقاء سلامت روانی دانشجویان، به‌خصوص دانشجویان دانشگاه‌های نظامی نماید، بنابراین مطالعاتی که بر

روی این قشر جامعه صورت می‌گیرد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار خواهد بود. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی علاوه بر صفات شخصیتی، عوامل دیگری از جمله نقش مهارت‌های مقابله‌ای نیز، در تاب‌آوری بررسی شود. از دیگر سو، بررسی تاب‌آوری در سایر اقشار جامعه که در مشاغل پر استرس فعالیت دارند نیز می‌تواند به شناخت بهتر موضوع تاب‌آوری منتهی شود. چرا که نمونه این پژوهش دانشجویان یکی از دانشگاه نظامی کشور بوده و تعمیم این نتایج به سایر افراد میسر نخواهد بود.

References

1. McAllister M, McKinnon J. The importance of teaching and learning resilience in the health disciplines: a critical review of the literature. *Nurse education today*. 2009;29(4):371-379.
2. Reich JW, Zautra AJ, Hall JS. *Handbook of adult resilience*. Guilford Press; 2010.
3. Leandro PG, Castillo MD. Coping with stress and its relationship with personality dimensions, anxiety, and depression. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2010;5:1562-1573.
4. Bartley CE, Roesch SC. Coping with Daily Stress: The Role of Conscientiousness. *Personality and individual differences*. 2011;50(1):79-83.
5. McCrae RR, Costa PT, Jr. The structure of interpersonal traits: Wiggins's circumplex and the five-factor model. *Journal of personality and social psychology*. 1989;56(4):586-595.
6. Fayombo GA. The relationship between personality traits and psychological resilience among the Caribbean adolescents. *International Journal of Psychological Studies*. 2010;2(2):p105.
7. Nakaya M, Oshio A, Kaneko H. Correlations for Adolescent Resilience Scale with big five personality traits. *Psychological reports*. 2006;98(3):927-930.
8. Campbell-Sills L, Cohan SL, Stein MB. Relationship of resilience to personality, coping, and psychiatric symptoms in young adults. *Behaviour research and therapy*. 2006;44(4):585-599.
9. Besharat MA. Resilience, vulnerability, and mental health. *Ravanshenakht*. 2008;6(24):373-383. [Persian].
10. Hayes N, Joseph S. Big 5 correlates of three measures of subjective well-being. *Personality and individual differences*. 2003;34(4):723-727.
11. Garosi Farshi M, Mani A, Bakhsipor A. Relation between personality traits and happiness among Tabriz University students. *Journal of psychological research*, 11 (1). 2006. [Persian].
12. Najarpour os, esmkhani akbarinezhad h, livarjani s. Studying the relations between personality characteristics & irrational beliefs and job satisfaction among personnel of east azerbaijan telecommunication department (pjs). *Beyond management*. 2010. [Persian]
13. McCrae RR, Costa Jr PT. A contemplated revision of the NEO Five-Factor Inventory. *Personality and individual differences*. 2004;36(3):587-596.
14. Garousi Farshi MT, Mehryar AH, Ghazi Tabatabaei M. The use of personality tests Neo (neo) and the analytical characteristics and factor structure of university students in Iran. . *Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*. 2002;11(39):173-198. [persian].
15. Connor KM, Davidson JR. Development of a new resilience scale: the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depression and anxiety*. 2003;18(2):76-82.
16. Sarvghad S, Rezaei A, Fadaei-Dolat A. The relationship between personality characteristics using coping strategies and subjective well-being of teachers. *Journal of new finding in psychology*. 2011;5(16):25-41. [persian].

The role of personality traits in predicting military students' resilience

*Nodjoumi S¹, Bahrami H²

Abstract

Background: This study aimed to assess the role of personality traits (five major factors of personality) to predict military students' resilience level.

Materials and Methods: 353 randomly selected students studying at a military university in Iran took part in this correlational study. Two questionnaires were used to collect data on the research variables: NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) with 60 items and Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). Pearson correlation coefficient and multiple regression analysis were run using stepwise method.

Results: It was observed that such personality traits as Conscientiousness, Extraversion and Agreeableness were positively and significantly related with Resilience in participants. Only Neuroticism had a significant inverse relation with Resilience, with Openness to experience showing no significant relationship with Resilience. Regression analysis showed that Conscientiousness was the most powerful factor in predicting Resilience. It could predict 34% of the change in Resilience. Also Neuroticism could explain 5% of the variance in the standard variable (i.e. resilience).

Conclusion: Totally, two predictor variables could explain 39% of the variance in resilience. Given the results, understanding the personality characteristics can help predict individuals' resilience in stressful situations.

Keywords: Personality, Psychological resilience, Military

1.MSc in psychology, Department of
psychology, Science and Research
Branch of the Islamic Azad
University, Tehran, Iran

(*Corresponding author)

2. Professor, Department of
psychology, Science and Research
Branch of the Islamic Azad
University, Tehran, Iran